

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2244 2070-73

เรื่อง การเปลี่ยนปีปฏิทินของประเทศไทย
ผู้เรียบเรียง นางสาวณิชา บุรณสิงห์ วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ มกราคม 2561

ตามจารีตประเพณีของประเทศไทยแต่โบราณได้ถือวันแรม 1 ค่ำ เดือนอ้าย เป็นวันขึ้นปีใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับคติแห่งพุทธศาสนา ซึ่งเป็นช่วงฤดูเหมันต์หรือฤดูหนาวเป็นการเริ่มต้นปี ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงวันขึ้นปีใหม่ เป็นวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ซึ่งถือตามปฏิทินทางจันทรคติ คือ การนับวันเดือนปี โดยใช้การโคจรของพระจันทร์เป็นเกณฑ์ และจากหลักฐานปรากฏในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงเปลี่ยนมาใช้จุลศักราช โดยใช้วันเถลิงศก (วันขึ้นจุลศักราชใหม่) เป็นวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งยังคงใช้ปฏิทินจันทรคติ ถึงแม้ว่าปฏิทินราชการจะใช้จันทรคติ แต่ทางคณะสงฆ์ยังนิยมใช้เทียบปีในรูปแบบพุทธศักราชอย่างเป็นทางการ

จนกระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าไทยได้มีการติดต่อกับประเทศต่าง ๆ มากขึ้น การใช้ปฏิทินจันทรคติไม่สะดวก เพราะวันไม่ตรงกับปฏิทินสากล พระองค์จึงโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนจากปฏิทินจันทรคติมาใช้ปฏิทินสุริยคติ คือ การนับวันเดือนปี โดยใช้การโคจรของพระอาทิตย์เป็นเกณฑ์ ตามแบบสากลปฏิทินเกรโกเรียนแทน ซึ่งกำหนดแบ่งให้หนึ่งปีมี 12 เดือน และในแต่ละเดือนจะมี 28-31 วัน ตามปฏิทินสากล พระองค์ทรงให้กรมพระยาเทววงศ์วโรปการเป็นผู้ตั้งชื่อเดือนได้แก่ เดือนแรกของปี คือ เดือนเมษายน จนถึงเดือนสุดท้ายของปี คือ เดือนมีนาคม เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2432

ต่อมาพุทธศักราช 2483 สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เห็นว่าการกำหนดวันขึ้นปีใหม่ของไทยไม่สอดคล้องกับนานาประเทศ เพราะประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ถือวันที่ 1 มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ และเพื่อสะดวกในการติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีคำสั่งตั้งคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในวิชาการที่เกี่ยวกับเรื่องปีปฏิทิน ทำการศึกษาค้นคว้าและจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐบาล โดยมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ให้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จากวันที่ 1 เมษายน เป็น 1 มกราคม จากนั้นจึงได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติปีปฏิทิน พ.ศ. โดย หลวงวิจิตรวาทการ รัฐมนตรี เป็นผู้แทนรัฐบาลแถลงเหตุผลต่อสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 1 สิงหาคม 2483 โดยมีเหตุผลว่า เพื่ออนุโลมตามปีประเพณีของไทยแต่โบราณที่ถือวันแรม 1 ค่ำ เดือนอ้าย เป็นวันขึ้นปีใหม่และให้ตรงกับที่นิยมใช้ในต่างประเทศที่เจริญแล้ว ที่ประชุมรับ

หลักการวาระที่ 1 และมีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติปีปฏิทิน พุทธศักราช 2483 คณะกรรมการวิสามัญฯ มีกรรมการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

1. พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร
2. หลวงวิจิตรวาทการ
3. หม่อมเจ้าวิวัฒน์ไชย ไชยยันต์
4. นายเดือน บุนนาค
5. นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
6. นายฟื้น สุพรรณสาร
7. นายเตียง ศิริขันธ์
8. นายช่ออัน อ่ำพล
9. นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์

ต่อมาในวันที่ 29 สิงหาคม 2483 มีการพิจารณาวาระที่ 2 และ 3 โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และประกาศใช้พระราชบัญญัติปีปฏิทิน พุทธศักราช 2483 เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2483 ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงปีปฏิทิน โดยกำหนดให้วันที่ 1 มกราคม ของทุกปีเป็นวันขึ้นปีใหม่ และให้ถือเป็นจารีตประเพณีของชาติ โดยให้หน่วยงานราชการหยุดทำการ 2 วัน คือ วันที่ 31 ธันวาคม เป็นวันสิ้นปี และวันที่ 1 มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่

ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีวันขึ้นปีใหม่ตรงกับนานาประเทศ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2484 และเป็นการเปลี่ยนการใช้ปีปฏิทินของประเทศไทยครั้งแรก และส่งผลให้ พ.ศ. 2483 เหลือเพียง 9 เดือน เนื่องจากได้ตัดสามเดือนสุดท้ายของ พ.ศ. 2483 ออก ทำให้เดือนมกราคม กุมภาพันธ์ และมีนาคม พ.ศ. 2483 หายไป และ พ.ศ. 2484 มี 12 เดือน เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิทินสากลที่ใช้อยู่ในต่างประเทศทั่วโลก โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม และสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม นับจากนั้นเป็นต้นมา

บรรณานุกรม

- ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์. (2517). รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (2475-2517). กรุงเทพฯ: ช.ชุมนุมช่าง.
- “พระราชบัญญัติปฏิทิน พุทธศักราช 2483” (17 กันยายน 2483). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 57, น. 419.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (มิถุนายน-สิงหาคม 2483). รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ สมัยที่ 2 ชุดที่ 3 ครั้งที่ 1-9 (เล่มที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2483). รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ สมัยที่ 2 ชุดที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.